

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 25/2006 vp

Hallituksen esitys laiksi oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 14 päivänä maaliskuuta 2006 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 12/2006 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Arja Manner, oikeusministeriö
- apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen
- hallitusneuvos Timo Turkki, puolustusministeriö
- hallitussihteeri Kati Koskinen, kauppa- ja teollisuusministeriö
- lakimies Virpi Kõlhi, sosiaali- ja terveysministeriö

- hallintoneuvos Esa Aalto, korkein hallinto-oikeus
- hallinto-oikeustuomari Marjatta Mäenpää, Helsingin hallinto-oikeus
- ylituomari Heikki Jukarainen, Oulun hallinto-oikeus
- vakuutus-oikeustuomari Olli Olanterä, vakuutus-oikeus
- presidentti Pekka Orasmaa, työtuomioistuin
- markkinaoikeustuomari Anne Ekblom-Wörnlund, markkinaoikeus
- osastopäällikkö Ilkka Salmi, suojelupoliisi
- ylitarkastaja Helena Hynynen, Verohallitus
- asianajaja Mika Savola, Suomen Asianajajaliitto
- puheenjohtaja Jarkko Sipilä ja varapuheenjohtaja Susanna Reinboth, Oikeustoimittajat ry
- professori Heikki Kulla
- professori Olli Mäenpää.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että oikeudenkäynnin julkisuutta hallintotuomioistuimissa koskeva lainsäädäntö uudistetaan kokonaisuudessaan. Oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa säädettäisiin uusi laki. Lisäksi ehdotetaan muutoksia viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin sekä yhteentoista muuhun lakiin.

Lakiehdotusten lähtökohtana olisi oikeudenkäyntiasiakirjojen julkisuus. Esityksen mukaan oikeudenkäyntiasiakirjan salassapitoperusteet määräytyisivät pääosin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tai muussa laissa olevien säännösten mukaisesti. Hallintotuomioistuimelle annettaisiin kuitenkin mahdollisuuksia laajentaa oikeudenkäynnin julkisuutta tai antaa tietyin edellytyksin tietoja myös salas-

sa pidettäväksi säädetystä asiakirjasta. Sääntelyssä pyritäisiin turvaamaan erityisesti oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutuminen sekä päätösten ja niiden perustelujen julkisuus. Asianosaisella olisi eräissä tilanteissa oikeus saada tieto sellaisistakin oikeudenkäynnissä esitetyistä selvityksistä, joista hänellä ei ole ollut oikeutta saada tietoa hallintomenettelyssä, jos ne voivat vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn hallintotuomioistuimessa.

Suullinen käsittely olisi julkinen. Se toimitettaisiin kuitenkin kokonaan tai osittain suljettuna, jos siinä esitetään tieto, joka on viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain tai muun lain mukaan salassa pidettävä. Suullinen käsittely voitaisiin toimittaa suljettuna myös asianosaisen pyynnöstä tietyin edellytyksin. Tuomioistuin voisi päätöksellään laajentaa suullisen käsittelyn julkisuutta, jos tämä on tarpeen oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaamiseksi.

Tiedon saamista koskeva pyyntö käsiteltäisiin tuomioistuimessa yleensä ensin viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisessa menettelyssä hallintoasiana. Tiedon antamisesta päätettäisiin kuitenkin lainkäyttöasiana, jos kyse on tiedon tai asiakirjan antamisesta oikeudenkäynnissä osallisena olevalle asianosaiselle ja asia on tarpeen ratkaista vireillä olevassa oikeudenkäynnissä. Lainkäyttöasiana ratkaistaisiin myös suullisen käsittelyn julkisuutta koskevat seikat.

Ehdotettua lakia oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa sovellettaisiin yleisissä hallintotuomioistuimissa ja vakuutus-oikeudessa. Sitä sovellettaisiin myös markkina-oikeudessa, työtuomioistuimessa sekä muutoksenhakuasioita käsittelemään perustetuissa lautakunnissa silloin, kun asian käsittelyssä sovelletaan hallintolainkäyttölakia.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan noin puolen vuoden kuluttua siitä, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Hallituksen esityksen perusratkaisut

Lakivaliokunta on oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa säädetävästä laista antamassaan mietinnössä (ks. LaVM 24/2006 vp) todennut oikeudenkäyntien julkisuuden olevan yksi oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin keskeisistä takeista. Siksi demokraattisen oikeusvaltion toimivuuden kannalta on olennaisen tärkeää, että lainsäädäntö myös tältä osin on ajanmukainen ja toimiva. Tämä vaatimus koskee niin hallintotuomioistuihin kuin yleisiä tuomioistuihin.

Hallintolainkäytön keskeisenä tehtävänä on yksittäistapauksellisen oikeusturvan antaminen yksilöille ja yhteisöille. Hallintolainkäytössä käsitellään pääasiallisesti muutoksenhakuasioita, joissa on kyse hallintoviranomaisen hallintopäätöksestä tehdystä valituksesta. Tällainen sidonnaisuus hallintoon ja hallintopäätöksiin heijastuu myös oikeudenkäynnin julkisuutta koskeviin kysymyksiin. Hallituksen esityksen perusteluissa (s. 4/I) todetaankin tämän esityksen ja yleisiä tuomioistuihin koskevan julkisuussääntelyn lähtökohtien poikkeavan toisistaan sillä tavoin, että hallitus on päätenyt erillisten esitysten antamiseen.

Keskeisenä erona ehdotettujen lakien välillä on suhde viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin (621/1999, jäljempänä *julkisuuslaki*). Hallintolainkäytössä julkisuuden ala ja salassapitoperusteet määräytyvät sekä suullisessa että kirjallisessa menettelyssä nykyisin pääasiallisesti julkisuuslain mukaan. Tämä pe-

rusratkaisu on tarkoitus säilyttää myös jatkossa kuitenkin sillä poikkeuksella, että tuomioistuin voi antaa tietoja myös salassa pidettävästä asiakirjasta siinä laajuudessa kuin se on tarpeen oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaamiseksi taikka asiaan liittyvän tärkeän yleisen tai yksityisen edun vuoksi. Oikeudenkäynnin julkisuutta yleisissä tuomioistuimissa koskevassa laissa lähtökohtana taas on, että oikeudenkäyntiasiakirjojen julkisuus ja salassapito perustuvat kyseiseen lakiin eivätkä julkisuuslakiin. Lakivaliokunta on jo sanottua lakia koskevassa mietinnössään (ks. LaVM 24/2006 vp) hyväksynyt valitun kahden erillisen lain mallin. Valiokunta kuitenkin korostaa myös tässä yhteydessä, että tehty ratkaisu ei saa johtaa julkisuusasioissa noudatettavien toimintakulttuurien olennaiseen eriytymiseen yhtäältä yleisissä tuomioistuimissa ja toisaalta hallintolainkäytössä. Tämän vuoksi molempien lakien voimaantulon yhteydessä järjestettävässä koulutuksessa tuleekin voimakkaasti painottaa niiden yhteistä julkisuusmyönnteistä lähtökohtaa samoin kuin sitä, että kummassakin laissa pyritään oikeudenkäynnin julkisuuden toteutumiseen kokonaisuutena arvioiden mahdollisimman laajasti.

Hallituksen esityksen yleisperusteluissa (s. 15/II) asiakirjoja koskevien tietopyyntöjen määrän arvioidaan pysyvän suunnilleen samana kuin nykyisin. Toisaalta esityksessä (s. 28/I) myös todetaan mm., että asianosaisen tiedonsaantioikeus oikeudenkäynnissä on laajempi kuin hallinnossa. Esitys lisää julkisuutta myös muilla tavoilla. Tämän vuoksi on huolehdittava siitä, että tuomioistuimilla on käytettävissään riittävät voimavarat, jotta ne voivat asianmukaisella tavalla huolehtia uuden lain mukaisten velvollisuuksiensa täyttämisestä.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa

2 §. Lain soveltamisala. Pykälän 2 momentin mukaan ehdotettua lakia sovelletaan korkeimmassa hallinto-oikeudessa, hallinto-oikeudessa

ja vakuutus-oikeudessa. Lisäksi lain säännökset koskevat myös markkinaoikeutta, työtuomioistuinta ja muutoksenhakuasioita käsittelemään perustettua lautakuntaa silloin, kun asian käsittelyssä sovelletaan hallintolainkäyttölakia (586/1996).

Lakivaliokunta on oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa säädettävää lakia koskevassa mietinnössään (LaVM 24/2006 vp) ehdottanut, että työtuomioistuimeen sovelletaan vain mainittua lakia. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että viittaus työtuomioistuimeen poistetaan nyt esillä olevasta säännöksestä.

4 §. Oikeudenkäyntiä koskevien tietojen julkisuus. Pykälässä säädetään oikeudenkäyntiä koskevien perustietojen julkisuudesta. Sen 1 momentin mukaan julkisia ovat, jollei 5 §:stä muuta johdu, mm. tiedot asianosaisen tai muun asiaan osallisen henkilöllisyydestä. Ehdotetussa muodossa säännös viittaa "henkilöllisyys"-termin vuoksi korostetusti vain luonnollisiin henkilöihin. Koska esimerkiksi asiaan osallisena on usein myös oikeushenkilö, valiokunta ehdottaa, että säännöksessä käytetään "henkilöllisyyden" sijasta ilmaisua "asianosaisen tai muun asiaan osallisen yksilöimiseksi tarpeelliset tiedot". Ehdottamansa muutoksen vuoksi valiokunta on kielellisistä syistä tarkistanut momentin alkua.

5 §. Salassa pidettävät tunnistetiedot. Pykälän 1 momentin mukaan tiedot asianosaisen tai muun asiaan osallisen henkilöllisyydestä olisivat salassa pidettäviä, jos ne yhdessä hallintotuomioistuimen asiakirjarekisteriin tai päätökseen merkittyjen muiden tietojen kanssa ilmaisisivat momenttiin sisältyvässä kolmen kohdan luettelossa mainitun salassapitoperusteen soveltamisalaan kuuluvan seikan.

Hallituksen esityksessä säännöstä perustellaan (s. 22/II) lähinnä yksityisyyden suojalla. Hallintotuomioistuimen päätöksestä ja sen perusteluista voidaan antaa tieto siten, että niistä poistetaan tiedot, joiden avulla asianosainen voidaan tunnistaa. Tästä huolimatta asian-

osaisen henkilöllisyys on kuitenkin selvitetävissä päätöstä koskevien diaaritietojen — kuten päätöspäivän, diaarinumeron tai taltionumeron — avulla. Tämän vuoksi diaaritietojen kattava julkisuus johtaisi esityksen perustelujen mukaan siihen, että muutoksen hakeminen heikentäisi asianosaisen yksityisyyden suojaa.

Kuten hallituksen esityksen perusteluissakin (s. 22/II) mainitaan, hallintotuomioistuinten diaaritietojen julkisuutta voidaan rajoittaa vain välttämättömistä syistä. Tällaisista rajoituksista säädetettäessä joudutaan suhteuttamaan toisiinsa ennen kaikkea yhtäältä oikeudenkäynnin julkisuus ja toisaalta yksityisyyden suoja. Vaikka tunnistetiedot salattaessa muut diaaritiedot — kuten tiedot asian yksilöidystä laadusta ja sen käsittelyn vaiheesta — pysyvätkin julkisina, valiokunnan mielestä salassapitointresseille annetaan ehdotetun säännöksen sanamuodon valossa nyt aiheettoman suuri painoarvo. Paremman tasapainon saavuttamiseksi valiokunta ehdottaa momenttia täydennettäväksi niin, että asianosaisen tai muun asiaan osallisen tunnistetiedot voidaan pitää salassa vain, jos se on välttämätöntä momentissa tarkoitettujen etujen suojelemiseksi. Näin ollen kussakin tapauksessa on huolellisesti erikseen harkittava, seuraako säännöksessä tarkoitettujen tunnistetietojen julkisuudesta, että ne muihin oikeudenkäyntiä koskeviin tietoihin yhdistettyinä todella ilmaisevat momenttiin sisältyvässä luettelossa tarkoitettujen, salassa pidettävän seikan. Valiokunta korostaa välttämättömyys-vaatimuksesta johtuvan, että kovin vähäisenä pidettävä mahdollisuus tällaisen seikan paljastumiseen ei vielä oikeuta pitämään tunnistetietoja salassa. Lisäksi on erikseen harkittava, missä oikeudenkäynnin vaiheessa tunnistetietojen salassapitoon oikeuttava seuraus syntyy.

Lakivaliokunta muistuttaa myös siitä julkisuuslain valmisteluasiakirjoissa mainitusta seikasta, että diaareilla ja niitä vastaavilla asiakirjahakemistoilla on keskeinen merkitys julkisuusperiaatteen käytännön toteutumisen kannalta (ks. HE 30/1998 vp, s. 58 s.). Tästä sekä lain 1 ja 4 §:n julkisuutta korostavasta pääsäännöstä johtuu valiokunnan mielestä vaatimus,

jonka mukaan nyt esillä olevaa pykälää on poikkeussäännöksenä sovellettava suppeasti niin, että diaarien ja vastaavien asiakirjarekisterien julkisuus voidaan pitää mahdollisimman laajana.

Valiokunta on tehnyt momenttiin samanlaisen sanonnallisen tarkistuksen kuin edellä 4 §:n 1 momenttiin.

6 §. Salassa pidettävän tunnistetiedon antaminen. Pykälässä säädetään niistä tilanteista, joissa tunnistetieto voidaan antaa siitä huolimatta, että se on 5 §:n 1 momentin mukaan salassa pidettävä.

Tietyn tyyppisissä asioissa diaaritietojen salassapito saattaa olla välttämätöntä heti asian vireilletulosta lähtien, jotta henkilön yksityiselämään liittyvää erittäin arkaluonteista tietoa voidaan suojata. Näin on esimerkiksi silloin, kun henkilö otetaan mielenterveyslain (1116/1990) perusteella tahdosta riippumattomaan hoitoon. Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että tällöin ehdotetut säännökset saattaisivat ainakin ääritapauksissa johtaa tilanteeseen, jossa edes lähiomaiset eivät voisi saada tietoa henkilön tilanteesta.

Tämän tyyppisten seurausten estämiseksi valiokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi uuden *2 momentin*. Sen mukaan muutoin salassa pidettävät asianosaisen tunnistetiedot saa antaa tämän lailliselle edustajalle, lähiomaiselle tai muulle läheiselle, jos se on perustellusta syystä tarpeen asianosaisen oikeuksien ja etujen turvaamiseksi. Säännös voi tulla sovellettavaksi esimerkiksi silloin, kun henkilö otetaan tahdosta riippumattomaan hoitoon ja on aiheellista ryhtyä toimenpiteisiin edunvalvojan määräämiseksi hänelle. Tiedon saantiin oikeutettu henkilöpiiri on määritelty samalla tavoin kuin potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 9 §:ssä (ks. HE 185/1991 vp, s. 17/I). Jotta yksityisyyden suojaa ei tällaisissakaan tapauksissa tarpeettomasti kavennettaisi, tietoja pyytävän tulee ehdotetun säännöksen mukaan kuitenkin aina esittää perusteltu syy tiedustelulle. Tällaiseksi syyksi voidaan hyväksyä yleisluonteisenkin ilmoitus siitä, mitä tarkoitusta varten tie-

toja pyydetään. Lisäksi tietojen luovuttamista harkittaessa tulee luonnollisesti ottaa huomioon myös asianosaisen itsensä mahdollisesti ilmaiseva tahto siitä, ettei hänen asiaansa koskevia tietoja luovuteta edes lähiomaisille.

7 §. Oikeudenkäyntiasiakirja. Pykälä sisältää oikeudenkäyntiasiakirjan määritelmän. Valiokunta on tehnyt pykälän ensimmäiseen virkkeeseen sanonnallisen tarkistuksen.

20 §. Muutoksenhaku hallintoasiana tehtyyn päätökseen. Pykälän 1 momentissa säädetään muutoksenhausta tiettyihin, säännöksessä nimettyjen tuomioistuinten tekemiin oikeudenkäynnin julkisuutta koskeviin ratkaisuihin. Koska valiokunta on edellä 2 §:n kohdalla ehdottanut, että nyt esillä olevaa lakia ei sovelleta työtuomioistuimeen, on viittaus siihen poistettava momentista.

2. Laki hallinto-oikeuslain 12 ja 22 §:n muuttamisesta

Hallinto-oikeuslain 12 ja 22 §:ää ehdotetaan muutettaviksi niin, että niissä molemmissa viitataan lakiin oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa. Hallituksen esityksen antamisen jälkeen 12 § on kokonaisuudessaan muutettu lailla 675/2006, joka on tullut voimaan tämän vuoden alusta. Uudessa 12 §:ssä on kolme momenttia, jolloin nyt ehdotettu säännös sijoittuu pykälän 4 momentiksi.

Tapahtuneen muutoksen vuoksi lakivaliokunta on tarkistanut lakiehdotuksen johtolauseita.

3. Laki korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 8 ja 16 c §:n muuttamisesta

Korkeimmasta hallinto-oikeudesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että 8 §:stä ilmenisi korkeimman hallinto-oikeuden päätösvaltaisuus oikeudenkäynnin julkisuutta koskevissa asioissa. Lisäksi 16 c §:ään ehdotetaan lisättäväksi viittaus lakiin oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa.

Hallituksen esityksen antamisen jälkeen korkeimmasta hallinto-oikeudesta annettu laki on

kokonaisuudessaan uudistettu. Laki on tullut voimaan tämän vuoden alusta. Ehdotettua 8 §:ää vastaava sääntely sisältyy uuden lain 6 §:ään. Näin ollen 8 §:ää koskeva ehdotus on käynyt tarpeettomaksi, minkä vuoksi valiokunta on poistanut sen lakiehdotuksesta.

Uuteen korkeinta hallinto-oikeutta koskevaan lakiin ei sisälly oikeudenkäynnin julkisuutta koskevia erityissäännöksiä, koska lakia valmisteltaessa otettiin jo huomioon nyt käsiteltävänä oleva lakiehdotus. Uutta lakia säädettäessä oli kuitenkin tiedossa, että se tulee voimaan ennen nyt käsiteltävänä olevaa lakia, minkä vuoksi aiemman lain 16 c § ja siihen sisältynyt oikeudenkäynnin julkisuutta koskeva sääntely jätettiin vielä voimaan. Koska mainittu erityissääntely ei oikeudenkäynnin julkisuutta koskevan uuden sääntelyn voimaantultua ole enää tarpeen eikä vastasäädettyä lakia korkeimmasta hallinto-oikeudesta ole aiheellista muuttaa lisäämällä siihen pelkkä viittaussäännös oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa säädettävään lakiin, valiokunta on muuttanut lakiehdotuksen tarkoittamaan korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun aiemman lain vielä voimassa olevan 16 c §:n kumoamista.

5. Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain muuttamisesta

16 §. Asiakirjan antamistavat. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jossa rajoitettaisiin tiedon antamistapoja silloin, kun viranomaisen kuvaama kuulustelu tai muu tapahtuma on kuvattu videotallenteelle tai muulle vastaavalle tallenteelle. Tällöin tallenteesta saisi antaa kopion vain erityisestä syystä, jollei tallenteella esiintyvä kuultava henkilö anna luovuttamiseen suostumustaan.

Ehdotettu säännös on hallituksen esityksen perustelujen (s. 44/II) mukaan tarpeellinen sen vuoksi, että videotientä käytetään yhä useammin tietojen tallentamisessa. Vastaavan tyyppinen säännös on ehdotettu otettavaksi myös oikeudenkäynnin julkisuutta yleisissä tuomioistuimissa koskevaan lakiin. Ehdotuksesta antamassaan mietinnössä (LaVM 24/2006 vp) lakivaliokunta

on pitänyt säännöselädotuksen perusteluista ilmi käyvää huolta yksityisyyden suojan toteutumisesta sinänsä aiheellisenä. Se on kuitenkin samalla katsonut, että kyseinen säännös on sen taroitukseen nähden tarpeettoman joustamaton.

Edellä esittämistään syistä lakivaliokunta ehdottaa myös nyt esillä olevaa momenttia muutettavaksi niin, että kopio tallenteesta luovutetaan vain, jos tallenteella kuultava henkilö siihen suostuu tai jos tallenteen sisältö huomioon ottaen on ilmeistä, ettei kopion antaminen johda hänen yksityisyyden suojansa loukkaamiseen. Tällöin siis edellytetään, että tuomioistuin ennen tallenteen julkisuutta koskevaa ratkaisua tekee asiassa erityisesti tallenteen sisällön huomioon ottavan arvion niistä seurauksista, joihin kopion luovuttaminen voi johtaa. Toisaalta on korostettava sitä, että vaikka tuomioistuin luovuttaisikin tallenteesta kopion, siitä ei vielä sinällään seuraa oikeutta saattaa tallenteen sisältö esimerkiksi joukkotiedotusvälineen avulla yleisön saataviin. Tätä kysymystä on arvioitava muun lainsäädännön ja tiedotusvälineiden itsesääntelynormiston avulla.

24 §. Salassa pidettävät viranomaisen asiakirjat. Pykälän 1 momentin 27 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi maininta nuorisorangaistuksen toimenpanosuunnitelmasta.

Viime vuoden lokakuun alusta tuli voimaan uusi vankeuslaki (767/2005), jonka myötä vankeinhoidon yhdeksi keskeiseksi välineeksi tuli rangaistusajan suunnitelman laatiminen jokaiselle vangille. Tämä asiakirja sisältää vankeuslain 4 luvun 6 §:n 2 momentin mukaan suunnitelman vangin sijoittamisesta, toiminnasta rangaistusaikana, valvotusta koevapaudesta ja ehdonalaista vapauttamisesta sekä poistumisluvan myöntämisestä. Hyvissä ajoin ennen vangin todennäköistä vapauttamista suunnitelmaa täydennetään vapauttamissuunnitelmalla ja valvontasuunnitelmalla. Valiokunnan arvion mukaan kyseiset asiakirjat sisältävät vangin olosuhteista ja häneen kohdistettavista toimenpiteistä sellaisia tietoja, että niiden on syytä olla salassa pidettäviä. Siksi valiokunta ehdottaa, että nämä

suunnitelmat mainitaan tässä kohdassa nimenomaisesti.

Vankeuslainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä säädettiin myös laki pitkäaikaistavankien vapauttamismenettelystä. Sen mukaisesti elinkautiseen vankeuteen tai koko rangaistuksen rangaistuslaitoksessa suorittamaan määrätyn ehdonalaista vapauttamista koskeva asia käsitellään Helsingin hovioikeudessa, jossa se tulee vireille vangin hakemuksella. Tämän hakemuksen johdosta Rikosseuraamusviraston on annettava lausunto hovioikeudelle. Tässä lausunnossaan Rikosseuraamusviraston on todettava, puoltaako vai vastustaako se vapauttamista ja onko vanki määrättävä rikoslain 2 c luvussa tarkoitettuun valvottuun koevapauteen. Rikoslain 2 c luvun 12 §:ssä tarkoitettua koko rangaistusajan vankilassa suorittamisen uutta käsittelyä varten Helsingin hovioikeuden on myös pyydetävä lausunto siitä, onko koko rangaistusaikaa suorittavaa enää pidettävä erittäin vaarallisena toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle. Tämä lausunto ei edellytä uutta mielentilatutkimusta vaan lausuntoa niistä seikoista, joiden perusteella tuomittua on aikanaan pidetty vaarallisena.

Valiokunnan mielestä myös edellä mainitut, pitkäaikaistavankien vapauttamiseen liittyvät lausunnot ovat luonteeltaan sellaisia, että niiden salassapito on perusteltua. Siksi valiokunta ehdottaa, että kohtaan lisätään niitä koskeva maininta.

8. Laki kunnallisen eläkelain 155 §:n muuttamisesta

Hallituksen esityksen antamisen jälkeen eduskunta on hyväksynyt hallituksen esityksen HE 86/2006 vp pohjalta lain kunnallisen eläkelain muuttamisesta. Laki on tullut voimaan tämän vuoden alusta. Lainmuutoksella kunnallisen eläkelain säännökset on sovitettu yhteen niin ikään tämän vuoden alusta voimaan tulleen yksityisen sektorin työeläketurvaa koskevan uuden työtekijän eläkelain kanssa. Samalla kuntien eläkelautakunta on lakkautettu. Muutosta haetaan edelleen kunnallisen eläkelain mukaan, mutta asiat käsittelee työeläkeasioiden muutoksenha-

kulautakunta (ks. HE 91/2006 vp). Aiemman lain mukaiset 155 §:n säännökset on tarpeettomina poistettu laista. Tämän vuoksi nyt esillä oleva ehdotus kunnallisen eläkelain 155 §:n muuttamisesta on käynyt tarpeettomaksi, ja se on hylättävä.

9. Laki valtion eläkelain 23 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esityksen antamisen jälkeen eduskunta on hyväksynyt valtion eläkelain kokonaisuudistuksen, joka on tullut voimaan tämän vuoden alusta (ks. HE 173/2006 vp). Samalla valtion eläkelautakunta on lakkautettu, ja sille kuuluneet asiat käsittelee nykyisin työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta (ks. HE 91/2006 vp). Tähän esitykseen sisältyvän 7. lakiehdotuksen mukaan työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annettuun lakiin otetaan viittaussäännös oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa säädettävään lakiin. Tämän vuoksi nyt esillä oleva ehdotus on käynyt tarpeettomaksi, ja se on hylättävä.

11. Laki työttömyysturvalain 12 luvun 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esityksen antamisen jälkeen on annettu laki työttömyysturvalain muuttamisesta (1089/2006), joka on tullut voimaan tämän vuoden alusta. Kyseisellä lailla työttömyysturvalautakunnan nimi on muutettu työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnaksi, ja siitä säädetään työttömyysturvalain uudessa 12 a luvussa. Tämän vuoksi lakiehdotus on muutettava koskemaan työttömyysturvalain 12 a luvun 5 §:n 3 momenttia. Koska työttömyysturvalain 12 a luvun 5 §:n 1 ja 2 momentti koskevat suullisen käsittelyn järjestämistä työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnassa, valiokunta on poistanut nyt esillä olevan lakiehdotuksen kaksi ensimmäistä virkettä.

Edellä mainittujen muutosten vuoksi valiokunta on myös tarkistanut lakiehdotuksen nimekkää, luvun numeroa ja otsikkoa sekä pykälän otsikkoa.

12. Laki sairausvakuutuslain 17 luvun 8 §:n muuttamisesta

Hallituksen esityksen antamisen jälkeen on annettu laki sairausvakuutuslain muuttamisesta (1301/2006), joka on tullut voimaan tämän vuoden alusta. Kyseisellä lailla sosiaalivakuutuslautakunnat on lakkautettu ja niissä käsitellyt asiat on siirretty perustettuun sosiaaliturvan muutoksenhakulautakuntaan. Samassa yhteydessä sairausvakuutuslain 17 luvun 8 § on kumottu. Tämän vuoksi nyt esillä oleva lakiehdotus on käynyt tarpeettomaksi, ja se on hylättävä.

14. Laki sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 15 §:n muuttamisesta (Uusi lakiehdotus)

15 §. Käsittelyn julkisuus. Tämän vuoden alusta on edellä 12. lakiehdotuksen kohdalla selostetuvin tavoin tullut voimaan laki sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta (1299/2006). Sen 15 §:ssä säädetään käsittelyn julkisuudesta muutoksenhakulautakunnassa. Kyseinen säännös on nyt käsiteltävänä olevan 1. lakiehdotuksen vuoksi tarpeen muuttaa tähän kohdistuvaksi viittaussäännökseksi, minkä vuoksi valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi tätä tarkoittavan uuden lakiehdotuksen.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta ehdottaa,

että 4., 6., 7., 10. ja 13. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina,

että 8., 9. ja 12. lakiehdotus hylätään,

että 1.—3., 5. ja 11. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että hyväksytään uusi 14. lakiehdotus (Valiokunnan uusi lakiehdotus).

*Valiokunnan muutosehdotukset***1.****Laki****oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset1 §
(Kuten HE)

2 §

Lain soveltamisala

(1 mom. kuten HE)

Hallintotuomioistuimella tarkoitetaan tässä laissa korkeinta hallinto-oikeutta, hallinto-oikeutta ja vakuutus-oikeutta. Mitä tässä laissa säädetään hallintotuomioistuimesta, koskee myös markkina-oikeutta (*poist.*) ja muutoksenhakuasioita käsittelemään perustettua lautakuntaa silloin, kun asian käsittelyssä sovelletaan hallintolainkäyttölakia (586/1996).

3 §
(Kuten HE)

2 luku

Tiedot oikeudenkäynnistä

4 §

Oikeudenkäyntiä koskevien tietojen julkisuus

Hallintotuomioistuimen diaariin ja vastaavaan asiakirjarekisteriin merkityt *asianosaisen tai muun asiaan osallisen yksilöimiseksi tarpeelliset tiedot samoin kuin tiedot asiaa käsitteleväs-*

tä tuomioistuimesta, muutoksenhaun kohteena olevan päätöksen tehneestä viranomaisesta, asian yksilöidystä laadusta ja asian käsittelyn vaiheista sekä suullisen käsittelyn ajankohdasta ja paikasta ovat salassapitosäännösten estämättä heti julkisia, jollei 5 §:stä muuta johdu.

(2 mom. kuten HE)

5 §

Salassa pidettävät tunnistetiedot

Hallintotuomioistuimen diaariin *tai* vastaavaan asiakirjarekisteriin merkityt (*poist.*) asianosaisen tai muun asiaan osallisen *yksilöimiseksi tarpeelliset tiedot* on pidettävä salassa, jos *se on välttämätöntä sen vuoksi, että* ne yhdessä hallintotuomioistuimen asiakirjarekisteriin tai päätökseen merkittyjen muiden tietojen kanssa ilmaisevat:

(1—3 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

6 §

Salassa pidettävän tunnistetiedon antaminen

(1 mom. kuten HE)

Tunnistetiedot saa 5 §:n 1 momentissa säädetyn estämättä antaa myös asianosaisen lailliselle edustajalle, lähiomaiselle tai muulle läheiselle, jos tiedon antaminen on perustellusta syystä tarpeen asianosaisen oikeuksien ja etujen turvaamiseksi. (Uusi)

3 luku

Oikeudenkäyntiasiakirjat

7 §

Oikeudenkäyntiasiakirja

Oikeudenkäyntiasiakirjalla tarkoitetaan *valituskirjelmää* tai muuta vireillepanoasiakirjaa, valituksen kohteena olevaa päätöstä sekä muuta hallintotuomioistuimelle hallintolainkäyttöasiassa toimitettua asiakirjaa. Oikeudenkäyntiasiakirja on myös hallintotuomioistuimen päätös ja muu sen hallintolainkäyttöasiassa laatima asiakirja sekä hallintotuomioistuimen diaari ja vastaava asiakirjarekisteri.

8 ja 9 §
(Kuten HE)

4 luku

Suullinen käsittely

10—14 §
(Kuten HE)

5 luku

Hallintotuomioistuimen ratkaisu

15—17 §
(Kuten HE)

6 luku

Menettelysäännökset

18 ja 19 §
(Kuten HE)

20 §

Muutoksenhaku hallintoasiana tehtyyn päätökseen

Tässä laissa tarkoitettuun hallinto-oikeuden, vakuutus-oikeuden ja markkinaoikeuden (*poist.*) hallintopäätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.
(2 ja 3 mom. kuten HE)

21 §
(Kuten HE)

7 luku

Voimaantulo

22 §
(Kuten HE)

2.**Laki****hallinto-oikeuslain 12 ja 22 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä maaliskuuta 1999 annetun hallinto-oikeuslain (430/1999) 22 § ja lisätään 12 §:ään, sellaisena kuin se on *laissa* 675/2006, uusi 4 momentti seuraavasti:

12 ja 22 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

3.

Laki

korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain (poist.) 16 c §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 § (Uusi)

Tällä lailla kumotaan korkeimmasta hallinto-oikeudesta 22 päivänä heinäkuuta 1918 annetun lain (74/1918) 16 c §, sellaisena kuin se on laeissa 12/1979 ja 948/1984.

2 § (Uusi)

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 200 _____.

Voimaantulosäännös
(Poist.)

5.

Laki

viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21 päivänä toukokuuta 1999 annetun lain (621/1999) 11 §:n 2 momentin 7 kohta sekä 3 ja 4 momentti, 16 §:n 2 momentti, 24 §:n 1 momentin 27 kohta ja 33 §:n 2 momentti sekä

lisätään 11 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 684/2003, uusi 8 kohta seuraavasti:

11 §
(Kuten HE)

16 §

Asiakirjan antamistavat

kisista tiedoista on oikeus saada kopio teknisenä tallenteena tai muutoin sähköisessä muodossa, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Tietojen antaminen vastaavassa muodossa muusta julkisesta asiakirjasta on viranomaisen harkinnassa, jollei toisin säädetä. Videotallenteesta tai muusta vastaavasta tallenteesta, jolla on viranomaisen kuvaama kuulustelu tai muu tapahtuma, jossa henkilöä kuullaan, saa kuitenkin antaa kopion vain, jos tallenteesta kuultava henkilö siihen

Viranomaisen ratkaisusta automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidetyn rekisterin jul-

suostuu tai jos tallenteen sisältö huomioon ottaen on ilmeistä, ettei kopion antaminen johda hänen yksityisyyden suojansa loukkaamiseen.

24 §

Salassa pidettävät viranomaisen asiakirjat

Salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat, jollei erikseen toisin säädetä:

27) asiakirjat, jotka sisältävät tietoja rikoksesta syytetyille tehdystä oikeuspsykiatrisesta mielentilatutkimuksesta, nuoresta rikoksenteiki-

jästä laaditusta henkilötutkinnasta, nuorisorangaistuksen toimeenpanosuunnitelmasta, (poist.) vankeusrangaistuksen sijasta suoritettavan yhdyskuntapalvelun soveltuvuusselvityksestä, rangaistusajan suunnitelmasta, vapauttamissuunnitelmasta, valvontasuunnitelmasta sekä pitkäaikaishuollon vapauttamismenettelyä varten annetusta lausunnosta;

33 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

11.

Laki

työttömyysturvalain 12 a luvun 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun työttömyysturvalain (1290/2002) 12 a luvun 5 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1089/2006, seuraavasti:

12 a luku

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta

5 § (Uusi)

Asian käsittely

Oikeudenkäynnin julkisuudesta työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnassa ja lauta-

kunnan ratkaisukokoonpanosta asiassa, joka koskee oikeudenkäynnin julkisuutta, on voimassa, mitä oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetussa laissa (/) säädetään.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Valiokunnan uusi lakiehdotus

14.

Laki

sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 15 §:n muuttamisesta

*Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta 22 päivänä joulukuuta 2006 annetun lain (1299/2006) 15 § seuraavasti:*

15 §

Käsittelyn julkisuus

*kee oikeudenkäynnin julkisuutta, on voimassa, mitä oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuo-
mioistuimissa annetussa laissa (/) säädetään.*

*Oikeudenkäynnin julkisuudesta muutoksen-
hakulautakunnassa ja muutoksenhakulautakun-
nan ratkaisukokoonpanosta asiassa, joka kos-*

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
200 _____.*

Helsingissä 16 päivänä tammikuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Tuija Brax /vihr
vpj. Susanna Rahkonen /sd
jäs. Esko Ahonen /kesk
Leena Harkimo /kok (osittain)
Lasse Hautala /kesk
Anne Holmlund /kok
Petri Neittaanmäki /kesk
Heli Paasio /sd

Lyly Rajala /kok (osittain)
Jukka Roos /sd
Petri Salo /kok
Pertti Salovaara /kesk
Minna Siirö /vas
Timo Soini /ps
Astrid Thors /r (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Risto Eerola.